

SÖZÜN ANLAŞILIR OLMASI*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn ve şefî'i'l-müznibîn ve üsvetine'lhaseneti muhammedini'l-mustafa'l-emîn, ve âlihî ve sabihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'nnebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kân:

كَانَ يُعِيدُ الْكَلِمَةَ ثَلَاثًا لِيُتَعَقَلَ عَنْهُ

(ت.ك. عن أنس)

RE. 559/3 (*Kâne yuîdu'l-kelime selâsen, litu'kale anhü*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev faâl.*

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne sonsuz hamd ü senâlar olsun... Bizi rahmet ayı Ramazan'a erdirdi, ibadetlerini yapmaya muvaffak eyledi.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Bizi nice nice Ramazanlara âfiyetle, sıhhatle ulaştırırsın... Rızasına vâsıl eylesin, rahmetine daldırsın, cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin...

Peygamber SAS Efendimiz'in hadîs-i şerîflerini Gümüşhanevî Ahmed Ziyâüddin Hocamız Rh.A'in yazmış olduğu *Râmûzü'lEhâdis* adlı kitabından takip ettik, takip ettik... Hadîs-i şerîf kitabının sonunda Peygamber Efendimiz'in SAS mübarek âdetlerini, itiyatlarını, hilye-i şerifini, şemailini ihtiva eden özel bölümü okuyoruz.

Her işimizi Rasûlüllah'a uydurmayı, böylece *fenâ fi'r-rasûl* makamına ermeyi, Rasûlüllah Efendimiz'in sevgisine, şefaatine ermeyi, cennette ona komşu olmayı nasip ve müyesser eylesin. Bizi cemâliyle müşerref eylesin.

Bu rivayetleri okuyup size izah etmemiz, şu mübarek Ramazan ayında, şu oruçlu ağzımızla tefeyyüz etmek, taallüm etmek içindir. Çünkü Rasûlüllah Efendimiz'in sözü bile yeter. Değil Rasûlüllah Efendimiz, salihlerden bir mübarek salih kulun anıldığı yere bile Allah'ın rahmeti iner! Nerede kaldı ki Rasûlüllah, Allah'ın en sevgili kulu ve eşref-i mahlûkat... Mahlûkatın en şeriflisi insan, insanların en şerefliisi Muhammed-i Mustafâ SAS... Allah yolundan ayırmasın, sevgisini gönlümüze doldursun, sünnetine en güzel tarzda uydursun, ümmetine en güzel tarzda hizmet etmeyi nasib etsin. Maksat şefaatine ermek, maksat tefeyyüz eylemek, maksat Allah'ın rahmetine gark olmak; Allah maksadımıza ulaştırırsın...

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve izah edilmesine başlamazdan önce, Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'ne bağlılığımızın, sevgimizin, saygımızın, bir nişanesi olmak ve rûh-ı pâkine takdim kılınmak üzere; ve onun cümle âlinin, ashabının, etbainin, ahbabının ruhlarına hediye olmak üzere; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullah ve mukarrabînin ruhlarına ve hâsseten Ümmet-i Muhammed'in müşidleri olan ulemâ-i muhakkikîn verese-i nebî sâdât ve meşâyih-i turuk-ı âliyyemizin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu hadîs-i şerifleri bize kadar nakil ve rivayet eylemiş bulunan bütün hadis alimlerinin ve râvilerin ruhlarına; ve eseri te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hocamız'ın ve kendisinden feyiz aldığımız Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'nin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu beldeleri fetheden fatihlerin, Fâtih Sultan Mehmed Hanın, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye; bu beldeyi düşmanlardan korumuş ve temizlemiş olan mübareklerin ruhlarına hediye olsun diye;

Cümle hayır ve hasenât sahiplerinin ve bilhassa içinde toplanıp, ibadet edip hadis-i şerifleri okuduğumuz şu caminin bânîsi İskender Paşa Hazretleri'nin ve tekrar tekrar tamir ve tevsî eyleyenlerin kendilerinin ve geçmişlerinin ruhları için;

Uzaktan ve yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere gelmiş olan siz mübarek

kardeşlerimizin ahirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için; Biz yaşayan müslümanların da Rabbimizin rızasına uygun ömür sürüp, sünnet-i seniyye-yi Nebevî'ye temessük eyleyip, Kur'ân-ı Kerîm'in yolunda yürüyüp, Rabbimizin rızasına vâsıl olup, cennetiyle ve cemâliyle müşerref olmamız için bir *Fâtiha*, üç *İhlâs- ı Şerîf* okuyalım, öyle başlayalım, buyurun!

.....

a. Söylediği Sözü Üç Defa Tekrar Ederdi

Mukaddimedede okumuş olduğum rivayet 559. sayfanın 3. hadisi şerifi... İmam Tirmizî ve Hâkim *Müstedrek*'inde kaydetmişler. Allah onların da ruhlarını şâd etsin, o mübarek alimlerin de şefaathine bizleri erdirdin... Onların da kabirleri pürnur olsun, cümle hadis râvîlerinin... Bu rivayetlerin bize kadar gelmesinde emeği geçen herkesin ruhu şad olsun... Allah gayb hazinelerinden büyük lütuflarla, ikramlarla onları taltif eylesin... Bu sıhhatli kaynakları yazan, sahih rivayetleri toplayan kimselerin şefaathine bizleri erdirdin...

Enes RA rivayet eylemiş:¹

كَانَ يُعِيدُ الْكَلِمَةَ ثَلَاثًا لِتُعْقَلَ عَنْهُ

(ت.ك. عن أنس)

¹ Tirmizî, *Sünen*, c.XII, s.93, no:3573; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.304, no:7716; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.416, no:1548; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.146, no:18436; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.214, no;7114.

RE. 559/3 (*Kâne yu'îdu'l-kelimete selâsen, li-tu'kale anhü*) “Peygamber SAS Hazretleri, söylediği sözü anlaşılın diye bazen üç defa tekrar ederdi.” Muhterem kardeşlerim! Allah'ın üzerimizde o kadar çok nimetleri var ki, olmayanlarda durumu görünce kıymetini anlıyoruz. Dilsiz olsak ne yaparız, konuşmak ne kadar güzel şey; akılsız olsak ne yaparız, divanelik ne kadar acı şey; sıhhatsız olsak ne yaparız, hastalık ne kadar zor; kâfir olsak ne fena, ebedî hüsrân, ebedî cehennemde cayır cayır yanmak, ne kadar kötü; Allah saklasın... İman ne kadar güzel, Müslümanlık ne kadar kıymetli bir lütuf...

Allah'ın üzerimizde çok nimetleri var. Sevgili kardeşlerim! Bilin ki bu sonsuz sayısız nimetlerinden bir tanesi de konuşma nimetidir.

“—Hoppala! Hocaefendi Ramazan'da orucu tutmuş, herkesin bildiği şeyi bize nimet diye yutturmaya çalışıyor...”

Değil... Emin olun en büyük nimet! Allah başka mahlûklara vermemiş. Papağanlar biraz insan konuşması gibi konuşabiliyor diye gözümüzde büyütüyoruz. İnsanoğullarına baksana; sabahtan akşama kadar bülbül gibi konuşuyorlar. Ne kitaplar, ne ilimler, ne irfanlar, ne sözler, ne fikirler, ne buluşlar...

İnsanoğlu, demiri, metali havalarda uçuruyor, denizlerde yüzdürüyor, denizlerin altına gidiyor. Balıklar bizden illallah diyor, ormanlarda hayvanlar bizden illallah diyor:

“—Nedir bu insan denilen mahlûk, baş edemedik,

boyu bizden küçük...” diyor.

Filleri, yırtıcı kaplanları, kafeslere koyuyoruz. Denizin içindeki koca koca balinaları, kuyruğunu bir tane vurduğu zaman yelkenliyi devirmiş, gelsin de devirsin bakalım, deviremiyor! Allah bizi nelere sahip kılmış!

Ne sayesinde? Akıl nimeti sayesinde! Akıl nimetinin dışarıya uzantısı, dışarıda gözle görülen, kulakla duyulan tezahürü: Konuşma! Ne büyük nimet, ne büyük devlet, ne büyük saadet! İçinde bir duygular olacak, anlatamayacaksınız; insan patlar, şişer şişer patlar. Elhamdülillah ki konuşma kabiliyeti vermiş, nutuk vermiş, bizi nutk-u beyân meziyetiyle öbür insanlardan ayırmış.

Eski felsefe kitaplarında yazar:

“—İnsan, konuşan hayvandır.”

“—Estağfirullah, ağzını topla, nereden çıkmış Ramazan gününde konuşan hayvan!”

Arapça’da hayvan demek; canlı, hayat sahibi, zî-hayat demek. “İnsan, konuşan hayevandır.” demek, “konuşma meziyetine sahip tek müşerref varlık” demek. Ötekilerde öyle meziyet yok!

“—Hocam, karıncalar da koklaşıyorlarmış, tokuşuyorlarmış...” İşte o kadarcık! Birbirleriyle boynuzlarıyla selamlaşmadan geçmiyorlar! İbret al, müslüman ibret almasını bilir, karınca yuvasının önünde dur da ibret al, küçücük karıncadan âdâb-ı muaşeret öğren: Yol arkadaşına karşıdan gelenle bir toslaşmadan, merhabalaşmadan geçmez. Yaz geliyor, yoldan

geçerken hepsi birbirini öyle koklayacak. Öyle gidiyor, selamlaşıyor.

Sen niye selamlaşmazsın? O senin müslüman kardeşin; “*Esselâmü aleyküm!*” de, Allah’ın selâmını mı esirgiyorsun?

“—Hocam, ya cennete girerse?..”

Sana yer kalmayacak diye mi korkuyorsun; al, sana da yer var, ona da yer var.

(*Es-selâmu aleyküm*) “Allah’ın selâmı, selâmetliği, dünyada, âhirette üzerine olsun... Allah seni Dâr-ı Selâm olan cennetine soksun, nimetine mazhar etsin... Türlü türlü nimetleriyle taltif eylesin...” diyorsun. Günaydın’a, merhaba’ya benzemez; selâm önemli bir şey!

“—Bak neler çıkıyor; insanın hatırına kim getiriyor?”

“—Allah getiriyor.”

“—Nereden geliyor?”

İnsanın akıl etme kabiliyeti var, aklı var. Allah akıldan daha eşref bir varlık yaratmamış. En şerefli şey, insanı şerefli kılan aklıdır; deli olsa kıymeti yok, kâfir, müşrik, cahil olsa kıymeti yok! Ancak akıllı olduğu zaman kıymeti var, çok büyük nimet! Milyarlarca, sayısız, Allah’ın ilmi kadar, malûmatı kadar, mahlûkatı kadar, hamd u senâlar olsun. Çok büyük bir nimet!

Konuşma; insanlar birbirleriyle anlaşsın diye çok güzel bir vasıta. Ben bir şey duyuyorum, hissediyorum, herhalde kalbim katıdır ama Ramazan diye oruç var, gözüm yaşıyor, içim hassas. Neden?

İnsanın midesi boşaldı mı kalbi çalışmaya başlar da ondan; mide doldu mu kalp durur, mânevî gönül durur. Mide çalıştı mı nefis ortaya çıkar; mide aç oldu mu gönlü pırıl pırıl pırıldıyor, çalışmaya başlıyor. Ben bir şeyler duyuyorum, ağlamaklı oluyorum, size anlatıyorum; siz de anlıyorsunuz, siz de ağlamaklı oluyorsunuz. “Aman yâ Rabbi!..” diyorsunuz.

Ben bu duyguyu size nasıl ilettim?

Konuşma ile! O halde konuşma, müslümanın en büyük nimetlerinden biri, bunu öğrenelim.

Peygamberimiz’in en büyük mucizesi Kur’an; en büyük mucizesi, *Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyân*, eşsiz emsalsiz ifadesi olan Kur’ân-ı Kerîm. Ne güzel okuyoruz, asırlardır dipdiri, tüm insanlığa ışık tutuyor, Ramazan’da sabah mukabele, öğle mukabele, yatsı hatimle namaz... Övünmek gibi olmasın ama bizim İskenderpaşa Camii ne güzel bir cami!

Bir Alman profesörümüz vardı; adını cümle cihan halkı, o meslekten olan herkes bilir. Edebiyat fakültesinde bir alman profesör vardı, öldü. Ben kendi kulağımla onun ağzından şöyle duydum:

“—Benim hocam Şâfiîydi, ben de Şâfiîyim.” dedi.

Ama bunu neden dedi ne bilelim! İnşallah mü’min olmuştur da ondan demiştir. Burada Şâfiî mezhebinden olan bir kimseden oturmuş, ders görmüş. “Benim hocam Şâfiîydi, ben de Şâfiî mezhebim.” demişti, oradan biliyoruz. Namaz filan kıldıdığı yoktu, oruç tuttuğu yoktu;

yalnız laf arasında böyle bir söz söyledi.

Bir keresinde biz yanında Hristiyanlığa bir yüklendik.

Talebesiyiz, o da yaşlı, beli iki kat olmuş kurt gibi bir Alman. Güçlü kuvvetli, dünyaca meşhur, zengin, ilim sahibi, ilmi çok derin bir kimse. Hristiyanlığa bir yüklendik: “Üçleme olur mu, teslis olur mu, öyle bâtıl inanç olur mu? Allah’ın peygamberine öyle denir mi?..” dedik, biraz bocaladı. “Tabii olmaz böyle şey!” deyince hık mık, kıvırtmaya başladı. O da reddetti de bize hak verir sözler söyledi.

Bu meşhur kişinin çok kitapları var, ismini söylemiyorum, bizim edebiyat fakültemizde profesördü, profesörlerimizin profesörüydü. Bize demişti ki;

“—Şu müslüman memleketin ahalisi, Türkler; siz dünyanın en gelişmiş dilinize sahiptir, sizin diliniz dünyanın en gelişmiş diline sahiptir. Siz onu mahvettiniz, canına okudunuz, köküne kibrit suyu döktünüz, mahvettiniz!”

Alman söylüyor, ben söylesem başka türlü yorumlanabilir, Alman söyledi. Sözü şuraya getirmek istiyorum:

Muhterem kardeşlerim! Konuşmak; anlaşma vasıtasıdır. Buna iletişim diyoruz, iletişim vasıtasıdır. Ben duygumu sana ileteceğim; nasıl iletirim? Aramızda kulaktan kulağa kablo mu bağlayalım, kabloyla fişe mi sokalım, sende oradan sok... Öyle mi anlaşalım?

Ne kadar gelişmiş bir dil olursa maksat o kadar

güzel anlaşılır. Kur'ân-ı Kerîm'in lisanı Arapça, böyle güzel bir dil!

Bizim Alman profesörün talebesi olan profesör hocamız vardı:

“—Fransızca'nın kelime köklerinin sayısı 70 bin, Arapça'nınki 200 küsur bin!” derdi.

Fransızcanın üç misli! Arapça muazzam bir lisan! Bizim Türkçemiz de çok güzelmiş, öteki Alman öyle diyordu:

“—Sizin çok güzel diliniz vardı, mahvettiniz.

Neden?

“—Kuşa çevirdik?”

Adamın birisi —kolay ele geçmez ama— leyleği yakalamış. Bacaklarını uzun görmüş kesmiş, gagasını da uzun görmüş onu da kesmiş; “Hah, şimdi kuşu benzedin.” demiş.

Allah onu da öyle yaratmış, sebebi var: Suyun içinde durabilsin diye uzun bacaklı yaratmış, sen onu anlayamadın. Suyun içini karıştırırsın, yakalayacağı yemi yakalasin diye gagasını uzun yaratmış, sebebi var. Onu kesmiş, bunu kesmiş; “Şimdi kuşa benzedin!”

Sen kendin kuş beyinliymişsin! Kuş kadar, incir çekirdeği kadar beynin varmış da Allah'ın yarattığını beğenmemişsin, değiştirmişsin! Biz de bu Alman'ın söylediğine göre lisanımızı kuşa çevirmişiz.

Neden?

Lisan anlaşma vasıtasıdır. Biz de anlaşma vasıtasını, kelimelerini atmışız; bacağını

kesmişiz, gagasını kesmişiz, kanadını, kuyruğunu kesmişiz: “Tamam, şimdi kuşa benzedi...” demişiz, mahvetmişiz!

Anlaşma vasıtası olduğu için dile önem vermemiz, güzel konuşmamız lazım! Arapça’yı öğrenmemiz, kendi lisanımızı tatlı tatlı konuşmamız lazım!

Emin olun şu rahmetli cennetmekân Süleyman Çelebi’ye hayranım, hayran oluyorum: Ne sözler söylemiş Mevlid’de, ne şahane sözler söylemiş!.. Hani hadis kitaplarını açıyoruz, size okutuyoruz. Bir de istiyorum ki –camide belki olmaz ama– karşı tarafta açalım; Süleyman Çelebi ne demek istemiş, beyit beyit onu anlatalım. Ne muazzam sözler, ne şahane sözler söylemiş!

Yunus Emre’yi yedi asırdır seviyoruz, tanıyoruz. Nesinden tanıyoruz? İlahilerinden tanıyoruz, ondan seviyoruz. Yunus deyince yüzümüz gülüyor:

“–Tamam, müşterek dostumuz, ben de tanıyorum.” diyoruz. Bizim için bir muhabbet vesilesi oluyor.

Yunus diyor ki:

Söz ola kese savaşı, Söz ola kestire başı..

Başka bir rivayete göre;

Söz ola kese savaşı, Söz ola bitire başı...

“Bitire başı” demek; “yarayı iyi ede” demek.

Söz ola ağulu aş; Yağ ile bal ede bir söz

Bir söz zehirli aşı bile yağ bal gibi tatlı eder, söz çok önemli.

Söz veballi, sözümüze dikkat edelim. Peygamber SAS hadîs-i şerîfinde buyuruyor ki:

“—İnsanoğlu Allah’ın hoşuna gitmeyeceği, gazabına uğrayacak, olmadık bir laf söyler; bu sözden dolayı cehennemin yetmiş yıllık uçurumuna yuvarlanır uçar gider.”

Kurşun aşağıya doğru gidiyor ya, uçuruma düşer gider. Neden? Olmadık bir söz söyledi!

Şu iki dudak, alt dudak, üst dudak arası; insanı ekseriya cehenneme götüren bu dil! Çok insanlar bu yüzden cehenneme gidiyor.

İki gün önce bir yerdeydim, camide teravih namazını kıldık. Odada sohbeta çağırdılar:

“—Buyur hocam, gidelim!”

Misafirim. İsveç’teyiz, Türkiye’de değil. Herkes hemen bir sigara yaktı:

“—Mübarekler! Allah’ın can emanetini siz burada tütsülüyorsunuz, kurumluyorsunuz, pisliyorsunuz!” dedim.

Her birisi sigara yaktı. Cahil, yaşlı, Karadenizli birisi bana soru sormaya kalktı:

“—Hocam rakı içenler ölüyor da su içenler ölmüyor mu?” Lafa bak! Buyurun cenaze namazına, gelin kılalım! Ben de dedim ki:

“—Herkes ölüyor ama o mühim değil! Hayat ve ölüm Allah’ın takdiriyle ama insan ahirette, bu dünyada yaptığından hesap veriyor. İyi şeyler yapmışsa, Allah’ın emirlerini tutmuşsa mükâfat

alıyor. Allah'ın emrine aykırı hareket etmişse, emrini çiğnemişse orada cezasını çekiyor.”

Ondan baskın çıktım, gerisini getiremedi. Arkasından ne felsefe ileri sürecekti bilmiyorum:

“—Ha su içmişsin ha rakı içmişsin, bir...” mi demek istedi?..

Ramazan'da... Bu en akıllısı, Deli Bekir! Adam teravihten çıkmış. Demek ki biz bir de kahveye otursak, dinle ki bakalım neler söyleyecekler! Bu söz insanı cehenneme sokar.

Bir söz insanı cennete sokar. Bir söz insanı Allah'ın rahmetine erdirir, bir söz insanı Allah'ın gazabına uğratır. Söz önemli, söz veballi! *Lâ ilâhe illa'llah* diyen müslüman olur, mü'min olur, cenneti hak eder. Allah'ı inkâr eden kâfir olur, ebedî cehennemde yanar. Söz çok önemli! Onun için, biz de sözün önemine dikkat edelim, sözü gereği gibi, gerektiği kadar konuşalım. Lüzumsuz, mâlâyani konuşmayalım. Mâlâyani ne demek? Anlamsız, bir işe yaramaz, tatsız tuzsuz, faydasız, mantar gibi demek.

“—Nerede bulurum, Aksaray pazarında bulabilir miyim?” Her yerde bulursun! İnsanların çoğu cahil, üçü bir araya geldi mi, başlarlar mâlâyani konuşmaya, hiç işe yaramazlar! Ne sevap kazanırlar ne hayra ererler ne bir iş geliştirirler; boş boş konuşurlar.

b. İnsanlara Anlayacağı Şeyleri Söyleyin!

Yunus'un bir sözü var, Yunus tatlı insan, zarif insan. Şiirinde kendi kendine —hani bazen şairler kendi kendine hitap ederler ya— diyor ki:

*Yunus bu cezbe sözlerin sakın ağyâre söyleme
Bilmez misin câhillerin niçe geçer zamânesi*

“Sen tesbih çekiyorsun, cezbeleniyorsun, keşfiyâtın açılıyor, gönülden mânevî şeyleri müşahede ediyorsun; bazı bazı hoş haller, zevkler oluyor, sen bu halleri başkasına söyleme!” Ne güzel söylüyor: “—Sen bunu herkese söyleme; bilmiyor musun cahillerin işi mâlâyanidir, gevezeliktir, zevzekliktir. Bu sözü anlamazlar, alırlar verirler, satarlar tutarlar, çekiştirirler. Anlamazlar!” demek istiyor. Peygamber SAS Efendimiz’in de hadîs-i şerîfi var, buyuruyor ki:²

كَلِّمُوا النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ

(*Kellimü’n-nâse alâ kadri ukûlihim*) “İnsanlara akıllarının anlayacağı şeyleri söyleyin! Anlamayacağı, çok yüksek şeyleri söylemeyin!”

Çantamı doldurdum. İsveç’te bana konuş diye teklifte bulunurlar diye, ben de yanıma malzemeyi aldım, o kitabı bu kitabı aldım... Diyorlar ki;

“—Çanta kurşun gibi oldu.”

“—Ben alışkınım. Kitap taşımaktan kollarım kopuyor ama olsun.”

Tabakatü’s-Sûfiyye, Ebû Abdurrahman es-

² Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.I, s.398, no:1611; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

İbn-i Hacer, *Lisânü’l-Mîzân*, c.VI, s.274, no:963; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.425, no:2053; Saîd ibn-i Müseyyeb Rh.A’ten.

Kenzü’l-Ummâl, c.X, s.439, no:29282; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.196, no:592; *Câmiu’lEhâdîs*, c.VI, s.401, no:5414.

Sülemî Hazretleri'nin eseri. Evliyâullahın hayatlarını ve sözlerini anlatan bir kitap. Birisinin eline verdim, âdetim öyle:

“—Besmeyleyle bir sayfa aç bakayım!”

“— *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.*” dediler, bir sayfa açtılar, ben de oradan okudum. Evliyâullah neler söylemiş, ne işler yapmış, bizim için önemli!

Onlar bizim için nümune insanlar. Biz onlara bakacağız da İslâm nasılmış, Müslümanlık nasıl yaşanmış, nasıl ahlâklı olunurmuş; onu anlayacağız.

Açtım, öyle sözler çıktı ki günlerce söylesen anlatsan bitmez! Ne sözler söylemiş mübarekler, ne ince mânalara ermişler, ne kadar gelişmiş zihinleri varmış, ne kadar yüksek ahlâkları varmış, ne kadar derin duyguları varmış!

İnsan hayran kalıyor. Herkes tabii onları anlamaz, anladığı kadar konuşmak lazım. İnsan; bilmediği bir konuda, bilmediği için anlayamadığı için düşman da olur. İnsanlara akılları nisbetinde konuşulacak ve faydalı şeyler söylenecek!

c. Hayır Söylemek veya Susmak

Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:³

³ Buhârî, *Sahîh*, c.XIX, s.105, no: 5673; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.68, no: 46; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.659, no: 2500; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.367, no:4487; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IV, s.339, no: 5154; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.267, no: 7615; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.273, no: 516; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.394, no:7895; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.286, no:467; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.7, no:19746; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.24, no:34; Ebû Hüreyre RA'dan.

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ

لِيَصْمُتْ

(خ.م.ت.ه.ح.ب. عن أبي هريرة)

(*Men kâne yü'minü bi'llâhi ve'l-yevmi'l-âhiri, felyekul hayran ev li-yasmüt*) “Kim Allah’a ve ahiret gününe inanıyorsa, ya hayır söylesin veya sussun!” Ya hayrı söyle, yahut da sus, sükût et! Sükûtun ibadetin bir parçası olduğunu bilir misiniz? Evvel, ilk ibadettir, ilk adım ibadettir, sükût da ibadettir. Namaz gibi, oruç gibi yeri gelince susmak –söz gümüşse sükût altındır– önemli oluyor. Hâsılı Peygamber Efendimiz’in sözle ilgili bu rivayeti geldi.

Muhterem kardeşlerim! Sözümüze dikkat edelim, sözlerin en güzelini söylemeye gayret edelim! Dilimize sahip olalım. Dille günaha girebiliriz, girmemeye dikkat edelim! Dille sevap kazanabiliriz, sevap kazanmaya çalışalım. Zikirle, fikirle, emr-i mâruf nehy-i münkerle, ilim öğretmekle sevap kazanılabilir. Boş sözle vakit geçirmeyelim, mâlâyani konuşmayalım, söze dikkat edelim. Arapça’yı öğrenelim, Kur’ân-ı Kerîm’i öğrenelim. Sözlerin en güzeli Allah’ın kelamı olduğundan, Kur’an’ı öğrenelim yine beşer sözlerinin en güzel sözleri Rasûlüllah’ın sözü olduğundan onları öğrenelim. Hâsılı söz deyince ceketimizi ilikleyelim, söz önemli. Hani söz önemli diyoruz ya, söz verdin mi, ağzından söz çıktı mı, sen sözün esiri oluyorsun. Söz seni esir alıyor. Neden? Hür insan vaad ettiği şeyi yapar da ondan. Ahdine sadakat gösterir

de ondan. Ahdi olmayanın emaneti yoktur. Müslümanlığı yoktur, imanı yoktur. Sözünde duracak. Vaadini yerine getirecek. Onun için dokuz defa yutkunmalı öyle konuşmalı. Olur olmaz, bol keseden vaad et, ondan sonra yapma... Ne derler? Münafık derler. Münafığın sıfatı nedir?.. Meşhur hadis-i şerifi biliyorsunuz:⁴

آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ
أَخْلَفَ وَإِذَا أُتْمِنَ خَانَ

(حم.خ.م.ت.ن. عن أبي هريرة؛ ابن النجار عن ابن مسعود)

RE. 5/4 (Âyetü'l-münâfikı selâsün) “Münafığın alâmeti üçtür: (*İzâ haddese kezebe*) Konuştuğu zaman yalan söyler. (*Ve izâ vaade ahlefe*) Vaad ettiği zaman va'dini tutmaz. (*Ve ize'tümine hâne*) Kendisine güvenilirse, güvenci boşa çıkartır, hıyanet eder.” Söz verdi yapmadı. Konuştu, yalan söyledi, palavra attı. Münafık derler. Münafığın alâmetidir. Onun için az konuşacağız, öz konuşacağız, doğru konuşacağız, hak konuşacağız. Boş yere vaat etmeyeceğiz.

⁴ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.21, no:33; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.78, no:59; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.19, no:2631; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.116, no:5021; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.357, no:8670; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.406, no:6533; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.206, no:4803; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.85, no:11240; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.329, no:11127; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XIV, s.59; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.426, no:8315; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Mekârimü'l-Ahlâk*, c.I, s.46, no:118; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.35, no:53; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.35; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.IV, s.475, Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.167, no:842; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.19, no:22; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.I, s.53, no:60.

Doğru sözlü olacağız. Söz deyince ceketimizi ilikleyeceğiz. Saygılı bir tavır takınacağız. Sözün mühim bir iş olduğunu, sevaplı veya günahlı çok önemli bir iş olduğunu bileceğiz. Bir de sözü tane tane söylemek de sünnettir. Tane tane konuşacağız. Bir şey söyledi.

“—Bir daha söyler misin, anlayamadım?” Bir daha söyledi.

“—Yahu gene anlayamadım. Kusura bakma! Yavaş söylesene şunu...”

Olmaz! Bu söz anlaşma vasıtası olduğuna göre, tane tane söyleyeceksin, anlaşılacak.

d. Peygamber SAS Boş Şey Söylemez

Rivayetler, “Peygamber Efendimiz hem tane tane konuşurdu; bir... Hem de iyice anlaşılсын diye, aynı sözü üç defa tekrar ederdi” diyor. Tekrar ederdi. Neden?

Onun sözü kıymetli. Onun sözünü herkesin ezberlemesi lazım. Bu okuduğumuz rivayetler boş değil:

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ

(النجم: ٤-٣)

(*Ve mâ yentıku ani'l-hevâ. İn hüve illâ vahyün yühâ*) “O kendi hevâ-i nefsinden, kendi isteği, arzusu ile konuşmaz. Onun söylediği şeyler hak ve gerçektir. Allah tarafından ona vahyedilmiştir.” (Necm, 53/1-2)

Boşuna konuşur mu Rasûlüllah? Ona Allah

ilham ediyor. Allah gönlünün kapılarını açmış. Fütuhâtı vermiş. Füyuzâtın âlâsını vermiş. Cihan durdukça hepimize yetecek mânâ pınarları gönlünden fıskırmış. Gürül gürül, gürül gürül Yirminci Yüzyıl'a kadar akmış. Kıyamete kadar da akacak. Herkes içecek, herkes kanacak, herkes doyacak; herkes yunacak, herkes yıkanacak, herkes temizlenecek, herkes paklanacak...

Öyle sözlerin sahibi o, Rasûlüllah o... Rasûlüllah, Allah'ın peygamberi... Onun için, anlaşılın diye tane tane söylerdi, üç defa söylerdi. Biz de anlaşılın diye dinleyelim, anlayalım ve ezberleyelim! Rasûlüllah'ın sözünü doğru anlayalım, doğru ezberleyelim!

Muhterem kardeşlerim!

Bazen de şöyle oluyor, doğru söylemek kadar doğru anlamak önemli.

“—Hocam siz şöyle söylemişsiniz.”

“—Tevbe estağfirullah! Getirin tesbihimi tevbe çekeyim. Demem, öyle laf der miyim? Ben, ben olarak böyle bir sözü söylemem.”

“—Yok hocam vaazda söylemişsiniz.”

“—Getirin bakalım şunu. Açın bakalım, bantı dinleyelim!” bilmem ne...

“—Yâ bu bak öyle değil. Başka türlü söylemişim. Sen yanlış anlamışsın.”

Bir vaiz hocaefendiden dinlemiştim. Eski zamanda, adamın birisi öteki adamla iddia etmiş. Affedersiniz:

“—Merkep anırdığı zaman insanın abdesti bozular.”

Tövbe! Şimdi o hayvancağız orada bağırdı. Benim de abdestim burada. Benim abdestim niye kaçsın o bağırınca?

“—Olmaz böyle şey, yanlıştın var senin” demiş.

Ötekisi de diretmiş karşısında:

“—Yok, ben çok büyük bir hocadan duydum. Merkep bağırdığı

zaman anırdığı zaman adamın abdesti gider.” demiş.

“—Ya olmaz.”

“—Yok söyledi.”

“—Yanlış anlamışsındır.”

“—Hayır bu kulaklarımla duydum.”

“—İyi öyleyse...” demiş, yakasına yapışmış. “Gel o hocaya gideceğiz bu işi çözeceğiz. O hoca böyle bir sözü söylemez ya. Dur bakalım şunu iyice anlayalım.” demiş.

Kalkmışlar hocaya gitmişler. Hoca yaşlı başlı bir hocaefendi. Arif, kâmil, güngörmüş, tatlı, hoş bir insan...

Demişler ki:

“—Hocam bu böyle iddia ediyor. Siz merkep anırdığı zaman abdestin bozulacağını söylemiş misiniz?”

“—Hocam söylemediniz mi? Hani filanca vaazınızda” filan diye o da müdahale etmiş.

Adamcağız şöyle başını öne eğmiş düşünmüş. Tabii konuşmalar, cevaplar hep düşünceye dayanmalı. Düşünmüş düşünmüş, başını kaldırmış, gülmüş, demiş ki:

“—Evlâdım ben bu sözü dedim.”

“—Yaa, dedin mi hocam?”

“—Dedim. Ben böyle bir söz söyledim. Dedim ama bu kardeşimiz, bu cennetlik, bu selâmetlik vaazımın yarısında uyumuş da sonunu duymuş. En son cümle hatırında kalmış. Öbür tarafta uyuklamış. Ben şöyle dedim:

‘—Adam çölde gidiyor. Suları, tulumlar hayvanda asılı. Aşağı indi. Abdest bozacak, abdest alacak. Hayvan ürktü kaçtı gitti. Su yok. Namaz vakti geçiyor. Öğlen geçiyor. Su yok. Su olmayınca insan namaz kılmayacak mı? Öyle şey olur mu?..’

Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur’ân-ı Kerîm’de:

إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا

(النساء: ۱۰۳)

(Inne’s-salâte kânet ale’l-mü’minîne kitâben mevkûtâ) [Muhakkak ki namaz, müminler üzerine belli vakitlerde farz kılınmıştır.] (Nisâ, 4/103) buyurdu.”

Bu namaz günde beş vakit boynumuzun borcu. Yapacağız bunu. Bu büyük şeref. Bilene ne büyük devlettir. Namaz kılmak ne büyük saadettir. Rabbimizin huzuruna günde beş defa kabul olan adamlarız. Efe efe dolaşsak; “Var mı

bana yan bakan?” desek hakkımız var:

“—Var mı bana yan bakan? Ben Rabbimin huzuruna günde beş defa çıkabiliyorum. Sen çıkabiliyor musun?”

“—Yoo! Ben bayramdan bayrama çıkıyorum.”

“—Ya sen?”

“—Ben ömrümde hiç çıkmadım.”

Kimisi öyle diyormuş. “Ben 25 yıldır hiç namaz kılmadım.” diye güya övünüyor. 25 yıl seni Allah huzuruna kabul etmemiş. Şaşkın adam. Onu anlayamadın mı?

Demiş ki:

“—Namaz kılacak. Hayvan kaçtı. Su yok. Çöl... Vakit geçiyor. Ne yapacak?”

“—Teyemmüm alır, teyemmüm. Dinimiz kolaylık dini. Elini toprağa vurur yüzüne sürer. Elini toprağa vurur ellerini sıvazlar. Niyet edip teyemmüm abdesti alır. O abdestle *Allahu ekber* namaza durup kılar. Şimdi teyemmüm abdesti aldı. Eşek de oradan anırmaya başladı. Su geldi, suyun yeri belli oldu. Gidecek oradan hayvanı yakalayacak. Abdest alacak. O zaman teyemmüm kalmaz. Su bulununca, su bulunduğu zaman teyemmümün hükmü kalmaz...” diye anlatmış.

Adamcağız uyuklamış, uyuklamış.

Zaten şeytan uyutturur. Cuma hutbesine hocaefendi buraya çıkar. Adamın da başına uyku gelir. Horr horr... Yanındaki dürter:

“—Cuma’dasın uyuma!”

O hor hor uyumaya devam eder.

Neden? Şeytan uyutturuyor. Orada bir Hak söz dinleyecek. Bir ayet dinleyecek. Bir hadis dinleyecek. Gafletini bastırıyor üstüne, uyutuyor. Vaazda uyur...

Uyumuş, uyanmış... Lafı yarım anlamamak lazım. Lafı kuyruğundan anlamamak lazım. Lafı ters anlamamak lazım. Lafı doğru düzgün değerlendirmek lazım. “Vur” dediyseniz “kır” anlamamak lazım. “Tut” dediyseniz “yut” anlamamak lazım. Birbirine benziyor ama iyi dikkatli dinleyip “Hoca tut mu dedi yut mu dedi? Vur mu dedi kır mı dedi?” Bunları iyi tespit etmek lazım.

Bunlara çok dikkat ettiği için halkın halini bildiğinden bizim her yönden rehberimiz olduğundan, Peygamber Efendimiz üç defa söylemiş. Anlaşılır tarzda söylemiş. Siz de sözünüze sohbetinize dikkat etin!

Bir kardeşimizle sabahleyin konuştuk da hoşuma gitti. Şimdi o konuşuyordu, ben de kendisini dinliyordum, hem de hayran olarak dinliyordum. Düşünerek, ağır ağır konuşuyor. Harfleri sayabilirsin, not alabilirsin. Hızlı yazan bir talebe gibi not alsan, bütün konuşmasını not alabilirsin.

Güzel! Hızlı değil, acele değil, gürültüye getirmiyor. Çünkü konuşma, anlaşma vasıtasıdır. O anlaşmayı güzel yapmak için bunlara dikkat etmek lazım!

Rabbimiz bizleri sözün en güzeliyle meşgul olmayı nasip etsin. En güzel şekilde konuşmayı

nasib etsin... En güzel tarzda anlamayı
nasib etsin... Sözlerin en güzeli Kur'an'ı
en iyi öğrenmeyi nasib etsin... Peygamber
Efendimiz'in hadîs-i şeriflerini ezberlemeyi
nasib etsin... Peygamber Efendimiz'in adeta
hadisleri deryasında, şekerin çay bardağında
eridiği gibi bizi eritsin... Hadisleri deryasında,
sünnet-i seniyyesi deryasında, fâni olalım,
eriyelim böyle...

“—Nerede bu şeker? Ben bunun içine iki tane
şekeri cump diye atmıştım ne oldu?”

“—Erittik hocam, çay bardağını karıştırdık.
Suyun içinde, göremiyorum, eridi. Şeker suyun
içinde eridi.

Biz de hadîs-i şerîflerin karşısında içinde
eriyelim her şeyimiz sünnet-i seniyyeye uygun
olsun. Oturmamız, kalkmamız, konuşmamız,
hareketimiz, ahlakımız, işimiz, gücümüz,
ticaretimiz, muamelatımız, ailevi düzenimiz...

İsveç'te evlere gittim. Bunlar bizim müslüman
kardeşler. Duvarları resim doldurmuşlar.

“—Bu ne haldir?” dedim. “Resim olan eve melek
girmez. Sen bu resimleri buraya koyuyorsun.
Melekler gelmiyor. Evine meleklerin dolmasını
istememez misin? İstemiyorsun galiba. Heykeller,
resimler, bilmem neler...”

Cami cemaati. Cami cemaatinden ama resmin
konulmaması gerektiğini bilmiyor.

Bir eve gittik, baktık tamam; duvarda sadece
yazılar, levhalar var. Anladık ki bu şuurlu,
aferin... Bu biliyor. Resmin doğru olmadığını,

heykelin doğru olmadığını evlere konulmaması gerektiğini bu biliyor. Namaz kılacağız önümüzde bir tavşan duruyor. Kaldırdık tavşanı dolabın içine tıktık.

Neden? Oraya tavşan koymuş, porselenden bir tavşan. Biraz daha cesaretim olsaydı camdan fırlatır atardım.

Neyine gerek senin? Canlısını besle daha iyi. Millet İslâm'ı bilmiyor. Allah bizi bilenlerden eylesin. Cahillerden etmesin. Gafillerden etmesin. Cahillik çok fena. Cahillik çok büyük bir ar, utanç vesilesi.

“—Aman hocam! Yüreğimin yarasını deşme şimdi. Benim derdimi deşme hocam... Ben okuyamadım, yüreğim yaralı. Sen de şimdi gelip gelip üstüne üstüne benim bu akşam, şu akşam vaktinde oruçlu halimde benim damarımı şey yapıyorsun.”

Sen kendin okuyamadıysan çocuğunu okut. Şimdi ben bütün torunları hafız yapacağım. Niyetim öyle. Tüm torunları inşallah. Sizin çocuklarınızda benim torunlarım sayılır. Onları da hafız yapacağım. Niyetim öyle.

Neden?

Medine-i Münevvere'de duydum, birisi söyledi. Ağzı dert görmesin. Allah en büyük mükâfatı versin.

“—Bir kimse evladını hafız yetiştirirse, 70 bin hac yapmış sevap almış.”

Sevaba bak, maşallah! İnsanın 70 sene ömrü olsa, 70 sene gitse 70 tane hac yapabilir, daha

fazla mümkün değil. Onun için Allah bize bu dine güzel hizmet etmeyi nasib etsin...

Evlatlarımızı güzel yetiştirelim. Evlatlarımızı alim yetiştirelim. Bizden geçti... Bizden de geçmedi ya beşikten mezara kadar bu ilim. Bunun sonu yok. Bunun sonu yok. Tadına da doyum olmaz. Yemekle de bıkmaz insan.

Hacıbaba'nın baklavasını getirirler, bir tabak koysalar iştahla yersin. Orucunda keyfinden karnında acıkmış olduğu için bir tabak daha getirirler. Onu da yersin. Bir tabak daha getirdiler mi gözlerin mahmurlaşır. Bir tabak daha getirirler; "Teřekkür ederim." dersin. Yastığa yaslanırsın; "Halim kalmadı burama kadar doydum." dersin.

Bunlara doyum olmaz. İlme doyum olmaz, ilme doyulmaz. Hem en tatlı şeydir, hem de doyum olmaz. Yedikçe, insanın iştahu açılır, içi de genişler. Yedikçe içi de genişler, kafası da genişler.

"—Hocam 600 küsur sayfalık Kur'an'ı mı ezberleteceksin? Adamın beyni darmadağın olur."

Hiç öyle olmuyor. Hiç öyle olmuyor. 600 küsur sayfalık Kur'an-ı Kerim'i ezberleyen insanın hafızası pırl pırl oluyor. Daha başka şeyler de var mı diye etrafa bakınıyor. Onları da alıyor. Çünkü hafızası gelişiyor.

İnsanın kolunun çalıştıkça pazusunun geliştiği gibi hafızası çalıştıkça zaman da insanın beyni gelişiyor. En kaliteli beyinler hafızlardan çıkıyor. En büyük alimler, dört yaşında Kur'an'ı

ezberlemiş, altı yaşında bilmem ne yapmış. 11 yaşında fetva vermeye başlamış. Aşk olsun...

Daha başkaları sokakta misket oynarken, iki misket arasını karışlamakla meşgulken, ciddi ciddi mantıklı mantıklı düşünüp de o fetva vermeye başlamış. “Ayet böyle diyor, hadis böyle diyor. Bu işin çözümü budur, hükmü budur.” diye fetva vermeye başlamış.

Neden? Beyin gelişiyor da ondan. Allah evlatlarımıza öyle fütuhatlar versin... Öyle feyizler versin... Öyle imkanlar versin... Her birisi dîn-i mübîn-i İslâm’a en güzel tarzda hizmet etsin.

Allah bir kavmin hayrını muradını istedi mi onun içinde din alimleri, hafızlar, fâzıllar, kâmiller çok olur. Onlar çok oldu mu, hayır çok olur, bereket çok olur. İki hafta önceye kadar yağmur yağmıyordu. Türkiye en kurak yıllarından birini yaşıyordu; yağmur yoktu. Barajların dibi delinmiş gibiydi. Dipleri görünüyordu. Otlar sararıyordu. Yazın ne yapacağız diye herkes şafak atmıştı. Yağmur duasına karar verdiler. Fatih Camii’nde, ondan sonra Eyüp Sultan Camii’nde toplandılar. Dua ettiler.

“–Kimler dua etti?”

Allah’ın mümin kulları, Allah’ın aksakallı kulları, Allah’ın namazlı niyazlı kulları... Allah ötekileri kabul etmez ama o plajcıları, o kumarcıları, o içkicileri, o ayyaşları kabul etmez ama o herifler bizim hürmetimize yaşıyorlar farkında değiller. Allah onlara su da vermez, yağmur da vermez. Ama dua ettiler. El-hamdü lillâh nasıl

yağmur verdi. Şahit olun...

Peygamber Efendimiz Arafat'ta, "Şahit ol yâ Rabbi!" demiş ya. Şahit olun ey müslümanlar! Müslümanlar dua etti, Allah yağmur gönderdi.

Gönderdi mi? Gönderdi. Çünkü Allah duaları kabul edicidir. Sen Allah'ın yolunda yürürsen; O, gece gündüz seni besler. Allah seni aklına gelen gelmeyen nice nimetlere mazhar eder. Allah yolundan ayrılırsan, faize içkiye, kumara, zinaya, göz zinasına, el zinasına, şuna buna dalarsan; evinde, kesende, cebinde bereket kalmaz, huzur kalmaz, rahatlık kalmaz, saadet kalmaz.

"—Yâ ben bu ayki maaşımı almıştım, bankadan gelmiştim."

"—Eee?"

"—Bu cüzdanın içi tıklım tıklım doluydu. Akşam iftardan sonra benim midemin dolu olduğu gibi doluydu. Şimdi para kalmadı."

"—Kalmaz tabii..."

"—Neden?"

"—Bereket yok... Bereket olmayınca kalmaz. Allah bereket verdi mi de insan gül gibi geçinir. Allah, bolluk verir, taşar, taşar..." Onun için, Allah bizi yolundan ayırmasın... Bu gerçekleri görmeyi nasib etsin... Görmek lazım! Bu gerçekleri görmek lazım! Allah'ın yolunda yürümek saadet... Allah'ın yoluna aykırı gitmek bahtsızlık, perişanlık... Allah'a kul olamamak en büyük perişanlık... Allah yolunda yürümenin zevkinin tadına doyum olur mu? Allah bizi bu

güzel, nurlu yoldan ayırmasın. Evlatlarımızı da, torunlarımızı da, zürriyetlerimizi de...

e. Abdest Alırken Suyu İktisatlı Kullanırdı

Enes RA şöyle rivayet ediyor:⁵

كَانَ يَغْتَسِلُ بِالصَّاعِ وَيَتَوَضَّأُ بِالمُدِّ

(ق.د. عن أنس)

RE. 559/4 (*Kâne yağtesilu bi's-sâi, ve yetevaddau bi'l-müddi.*) “Peygamber Efendimiz SAS gusül abdesti alacağı zaman bir sa’ miktarı suyla abdest alırdı. Namaz için düz abdest alacağı zamanda bir müd miktarı su ile abdestini alırdı.”

⁵ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.130, no:85; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.315, no:265; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.303, no:14289; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.195, no:890; Tahâvî, *Şerhü'l-Maanî*, c.II, s.50, no:2912; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.239, no:1732; Câbir ibn-i Abdullah RA’dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.129, no:84; Neseî, *Sünen*, c.II, s.66, no:345; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.314, no:264; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.133, no:25059; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.195, no:889; Tahâvî, *Şerhü'l-Maanî*, c.II, s.49, no:2904; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.268, no:1587; Tayâlisî, *Müsned*, c.III, s.143, no:1668; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.248; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.510, no:1101; Hz. Aişe RA’dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.493, no:554; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.201, no:3974; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.340, no:7201; Ebû nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.IV, s.101, no:1010; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.607, no:1472; Enes ibn-i Mâlik RA’dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.373, no:5598; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIII, s.365, no:863; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.511, no:1105; Hz. Ümm-ü Seleme RA’dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.I, s.94, no:51; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.313, no:263; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.82, no:6438; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.197, no:628; Sefîne RA’dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.128, no:11258; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.393, no:731; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Çok harcamazdı. Bu miktarda; üç kilodan biraz fazla su imiş gusülde kullandığı su... Ondan alabilirmiş.

Şimdi üç kilo su ne kadardır?

Süt tenceresini düşünün. Sabahleyin sütçü geliyor, “Süüt!” diyor. Sen de kapıyı açıyorsun. Bir kilo süt ver diyorsun, bir litre diyorsun. Şöyle bir dolduruyor, boşaltıyor. İki litre alırsan büyük tencere getiriyorsun. Üç litre alırsan işte...

Peygamber Efendimiz, üç litre suyla yıkanmış.

“—Millet neyle yıkanıyor?”

Şar şar şar... Bir de şimdi batıdan küvet adeti geldi. Herkesin evinde bir küvet. Ne işe yarar bu?

“—Valla bilmem inşaatçı koymuş işte buraya. Hocam, işte bu bunun adı küvet.”

“—Bende biliyorum küvet olduğunu ama sen bunu doldurup da içine mi giriyorsun? Kulaç mı atacaksın yüzecek misin? Ne olacak?”

Bizim Bursa’da, filan bildiğimiz; hamamlarda hamam kurnası olur, oturursun kenarına, kurnayı temizlersin. Suyu şar şar dökersin; biter.

Avrupalılar ne yapar?

Avrupalılar küvetin içini su doldurur. Baba girer, yıkanır. Karı girer, yıkanır. Çocuk girer, yıkanır. Temizlenir mi kirlenir mi? Ötesinin kiri buna mı yapışır Allah bilir.

Bu su akacak, böyle şaldır şuldur temizleyecek

seni, akıp gidecek mesela.

Şimdi Peygamber Efendimiz, böyle abdest meselesinde abdest alırken, gusül alırken israf etmemeyi tavsiye etmiştir. Neden?

Her şeyin israfı haram da onun için.

İnsan iktisadı öğrenmeli. Çünkü bu sefer de birisi çıkar der;

“—Ya su çok zor bulunuyor. En iyisi yapmayalım şu ibadetleri...” diye yan çizmeye başlar.

Normal ölçülerle alınabilmesi lazım. Demek ki üç kilo suyla bütün vücudunu güzelce, üç küsur suyla bütün vücudunu yıkayıp gusül abdestini alıyormuş. Ölçü olarak hatırımızda kalsın!

Abdest için de, 800 gram suyla abdest alıyormuş. Bir bardak su 250 gramdır. -Bir ayran bardağı 250 gramdır.- Üç bardak suyla elini yüzünü ayaklarını her tarafını yıkayıp normal abdesti alıyormuş. Ölçüsü buymuş.

İsrafa kaçmayalım! İsraf haram! Denizden bile abdest alsa insan, yine israf etmeyecek. Ölçüye riayet edecek.

f. Hanımıyla Aynı Kaptan Guslelerdi

Enes RA şöyle rivayet ediyor:⁶

⁶ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.439, no:256; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.112, no:12126; Tahâvî, *Şerhü'l-Maânî*, c.I, s.25, no:90; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.436, no:253; Tirmizî, *Sünen*, c.VI, s.379, no:1677; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.110, no:70; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.454, no:370; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.116, no:234; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.41, no:1178; Hz. Aişe RA'dan.

Câmiü's-Sağîr, c.II, s.214, no:7116.

كَانَ يَغْتَسِلُ هُوَ وَالْمَرْأَةُ مِنْ نِسَائِهِ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ

(حم.خ. عن أنس)

RE. 559/5 (*Kâne yağtesilu hüve ve'l-mer'etü min nisâihî, min inâin vâhidin.*) “Peygamber Efendimiz SAS ve hanımı bazen aynı kaptan yıkanıyorlardı.” Aynı kaptan yıkanıyorlardı demek şu: Musluk yok, duş yok. Kaptan alacaklar dökcekler, alacaklar dökcekler. Dökülür, bir şey olmaz. İnsan ilk önce elini yıkar. Eli temiz olur. Eli temiz olduktan sonra tasla filan alırken, kabın içine eli girse zarar vermez. O da yıkanıyor, o da yıkanıyor. “Caizdir, mahzuru yoktur” diye Hocamız bu rivayeti almış, kaydetmiş.

g. Cuma ve Bayram Günleri Guslelerdi

Bir rivayet daha:⁷

كَانَ يَغْتَسِلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَيَوْمَ الْفِطْرِ وَيَوْمَ النَّحْرِ

وَيَوْمَ عَرَفَةَ

(حم.ه. طب. عن الفاكه بن سعد)

RE. 559/6 (*Kâne yağtesilu yevme'l-cumuati, ve yevme'l-fıtri, ve yevme'n-nahri, ve yevme arafete.*) (*Kâne yağtesilu yevme'l-*

⁷ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.78, no:16766; Taberânî, *Mu'cemü'lKebîr*, c.XVIII, s.329, no:828; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.II, s.95, no:5050; Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ*, c.II, s..278, no:100022; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.892; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIII, s.136, no:4703; Fâkihe ibn-i Sa'd RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.63, no:17973; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.214, no:7117.

cumuati) “Mübarek Peygamber Efendimiz’in adetiydi, Cuma günü yıkanırdı. (*Ve yevme’l-fıtri*) Ramazan Bayramı günü yıkanırdı. (*Ve yevme’n-nahri*) Kurban Bayramı günü yıkanırdı. (*Ve yevme arafete*) Arafe günü yıkanırdı.” “Peygamber Efendimiz bu günlerde yıkanırdı” diye bildiriyor. Cuma günü yıkanmak çok sevap... Cuma günü mutlaka yıkanmalısınız. Cuma günü yıkanma adetini hiç kaçırmayın, yıkanın! Neden? Çünkü, “Bir insan iman ile sevabını Allah’tan bekleyerek Cuma günü yıkanırsa geçmiş bir haftalık günahları affolur. Üç gün ziyadesiyle... On günlük günah demek. Bir haftalık günahı üç gün eklemesiyle affolur. Bir insanın on günlük günahı affolur. Bir Cuma günü yıkandığı zaman.”

Bilerek bilmeyerek yaptığın günahlar affolsun istemez misin? Onun için Cuma günü güzelce gusül abdesti alırsın, yıkanırısın. Kokular sürersin, camiye erkence gelersin. Oturursun vaazı, Kur’an’ı dinlersin, sevabı kazanırsın. Salimen, gâliben, ecirli sevaplı evine mutlu bahtiyar dönersin. Cuma gününün [önemi] bu. Cuma günü yıkanacağız.

(*Ve yevme’l-fıtri*) “Ramazan Bayramı’nda da yıkanırdı.” Yaklaştı, mübarek Ramazan’ın yarısı geçmeye başladı. Dün akşam müezzin:

“—*Elveda ya şehri-sıyâm elvedâ!*” deyince yüreğim ağzıma geldi.

İşte geldi, işte gidiyor. Keşke tüm sene Ramazan olsa ama durmuyor mübarek... Yalvarsak da yakarsak da geliyor, gidiyor...

Allah nice Ramazanlara sıhhatle afiyetle erdirsin. Ramazan Bayramı'nda da gusül abdesti alacağız. Öyle geleceğiz. O da Efendimiz'in yapmış olduğu bir iş... Bize işaret, bize rehber, bize nasihat...

Güzelce bayramlık elbiseleri giyip...

“—Hocam eski elbisemi giyeyim ütüsü bozulmasın.”

“—Bozulsun be! Feda olsun! Ütüde feda olsun. Pantolonda feda olsun. Elbisede feda olsun. Bayram yapıyorsun. Bir ay Allah'ın rahmetine dalmışsın çıkmışsın, dalmışsın çıkmışsın. Sevapları kazanmışsın. Bayram senin hakkın. Feda olsun!”

Nasıl mantarı alıyorlar pat pat pat. Ya bunun tanesi şu kadar ziyan oluyor. Feda olsun!

“—Hocam bayramdır dokunma çocukların keyfine.”

“—Neden?”

“—Bayram.”

Onun için öyle ütüü pantolonu vesaireyi filan hesaplamayın ha! Bazısı öyle hesaplıyor:

“—Gel namaz kıl!”

“—Yok, ben evde kılacağım.”

“—Gel kıl ya evvel vaktinde kılmak sevap.”

“—Yok evde kılacağım.”

“—Neden?”

Evde pantolonu çıkartacak, pijamayı giyecek. Allah'ın huzuruna pijamayla çıkacak. Şerefli

çık. Temiz elbiseyle çık. En temiz elbiseni giy, bayramlığını giy; buruşsun.

“—Hocam soba borusunun dönme yeri gibi oluyor. Kıvır kıvır oluyor.”

“—Olsun.”

Feda olsun. Tertemiz elbisenle pırıl pırıl bayrama gel. Güzel kokular sürünmüş olarak. Sadaka-ı fıtrını bayramdan önce ver. Bayram namazından çıkmadan önce fakirin eline geçsin. O da bayram yapacak hale gelsin. Onun da gönlü şen olsun. Beraberce olsun bu şey. Demek ki ona da hazırız tamam.

“—Bugün günlerden ne?”

“—Pazar...”

Cuma günü yıkanacağız inşallah. Ondan sonra Bayram gününe gene yıkanacağız inşallah.

(*Ve yevme'n-nahri.*) Peygamber Efendimiz Kurban Bayramı'nda da yıkanırdı. O da güzel. Onu da inşallah Allah Kurban Bayramı'na sıhhatle afiyetle erdirsin. İnşallah içinizden hacca gitmeyenlere hacca gitmek, gidenlere tekrar tekrar gitmek ne güzel şey. Allah hepimize nasip etsin. Belki Kurban Bayramı'nı orada yaparız Ramazan'a beraber oluruz inşallah.

(*Ve yevme arafate*) Peygamber Efendimiz Arafe gününde de yıkanırdı.”

“—Arafe günü ne demekti, hangi gündü?”

Kurban Bayramı'nın bir gün evveline *Arafe* günü derler.

“—Nedir bu Arafe gününün özelliği?”

Arafe gününde hacılar Arafat’a çıkarlar. O Arafat Dağı’nın ovasında, eteğinde Cebel-i Rahme’nin kıyısında kenarında baş açık, yalınayak, ihramlara bürünmüş, boyunlar bükük, gözler yaşlı, eller tesbihli, dudaklar zikirli... Orada dua ederler, niyaz ederler. Arafat’ta vakfeye dururlar. Allah’tan rahmetini isterler, günahlarının affını isterler.

O rahmet deryasının taşıdığı günlerden biridir. Allah-u Teâlâ Hazretleri o Arafat gününde nice kullarını affeder. Onun için o günde Peygamber Efendimiz yıkanır. O gün de yıkanır, ertesi gün de yıkanır.

“—Ya dün yıkanmıştım ya!”

“—Olsun yine yıkan!”

Onun sevabı ayrı, bunun sevabı ayrı...

h. Taharetlenirken Üç Defa Yıkardı

Hz. Aişe Anamız’dan RA. Hanımlarımıza, evlatlarımıza, kızlarımıza örnek olsun Hz. Aişe Anamız. O rivayet etmiş.

Hz. Aişe RA, büyük alim. Peygamber Efendimiz’in hadislerini rivayet etmiş. Fıkıh biliyor, ferâiz biliyor, tıp biliyor...Her bakımdan müstesna. Ümmühât-i mü’minin’den, müminlerin annelerinden... Bizim hepimizin validemiz. O rivayet etmiş:⁸

⁸ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.427, no:350;

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.46, no:17881; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.214, no:7118.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.157, no:18508; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II,

كَانَ يَغْسِلُ مَقْعَدَتَهُ ثَلَاثًا

(ه. عن عائشة)

RE. 559/7 (*Kâne yağsilu mak'adete hû selâsen.*)

“Peygamber Efendimiz büyük abdeste çıktığı zaman altını üç defa yıkardı.”

Bunu gavurlar bilmezdi, bilmezler... Hatta onların yüznumaralarına gidince insan zorluk da çekiyor. Yok ki yıkama malzemesi.

Kopenhag Havaalanı'nda aşağı indim. Orada “tuvalet” diye yazıyor. Asansöre bindim, aşağı indim.

Ooh! Bizim buradaki bazı köşklere daha temiz, tertemiz, pırıl pırıl... Girişinde tıraş olmak için kuaför dükkânı var. Şöyle başımı çevirdim baktım, berber kadın. Erkekleri kadın tıraş ediyor.

Fesübhanallah! Neyse geç oradan. İçeri girdik. Her taraf pırıl pırıl, tertemiz, hiç koku yok. Hani yüznumara kokar ya, hiç öyle koku filan yok. Her türlü tedbiri almışlar. Parasız, ücret de yok.

“—Tak tak tak tak. Parayı vermeden geçtin, sökül parayı!”

Öyle bir şey yok yani.

İçeri girdim. Her şey temiz. İyi güzel ama peki burada bir kimse büyük abdestini yapacak olsa ne olacak? Yandı. Su yok. Su şeyi koymamışlar oraya.

“–Neden?”

Adamların o terbiyeleri yok da ondan. “–E orası yıkanmadığı zamanda insan pis kokar.” O zaman pis gavur olur.

Bizim dinimiz böyle. Bizim dinimiz temizlik dini. Pırıl pırıl, tertemiz, gıcır gıcır... Tırnaklarımız kesilmiştir, koltuk altında kıllar kesilmiştir... Peygamber Efendimiz koltukaltını, kasıkları tıraş ederdi. Ben modern insanları görüyorum; sporcu, bilmem neci... Koltuğunun altında sakal kadar uzatmış.

“–Sakalı ters yerden bitmiş” diyecek insan. Uzatmış... Bu orada terliyor, kuruyor; terliyor, kuruyor... Denize giren insanın tuzlanır ya derisi. O kıllar tuzlanıyor. Yanına vardığın zaman nerdeyse burnunun direği kırılacak. Kokuyor, teke gibi kokuyor. Neden? Bunlar kazınacak kardeşim. Sen müslümanlığı görmedin mi duymadın mı? Bunlar kazınacak. Bu kıllar burada olmaz. Aşağıda, koltukta olmaz!

Neden bıyıkları tıraş ettirmiş Peygamber Efendimiz? Yukarısı akar da ondan. Bıyıkları da tıraş ettirmiş; sakalları uzatın diye müsaade etmiş. Şimdi millet bıyıkları bırakıyor, sakalları kesiyor. Öyle değil ya! Ters anladın. Sakalı bırakacaksın, bıyığı keseceksin. Kimisi hepsini dümdüz tıraşlıyor. Maşallah gelin kız gibi oluyor. Halbuki erkek. Erkek olduğuna şahit lazım. Allah, Peygamber Efendimiz’in adetlerini yaşamayı nasip etsin. Yaşayamıyor, yaşayamıyor, çeşitli sebepler oluyor, yaşayamıyor. Memur oluyor, mazereti oluyor, onları da kırmayalım.

Kardeşlerimizdir de işin doğrusunu anlatmaya çalışıyoruz.

i. Kötü İsimleri Değiştirirdi

Yine Hz. Aişe Anamız'dan rivayet olunmuş:⁹

كَانَ يُغَيِّرُ الْإِسْمَ الْقَبِيحَ

(ت. عن عائشة)

RE. 559/8 (*Kâne yugayyiru'l-isme'l-kabîha.*)

“Peygamber SAS Efendimiz kötü isimleri değiştirirdi.”

Bir insanın ismini soruyorsun:

“—Senin adın ne?”

“—Bora...”

Belki aranızda Bora varsa kızmasın. Bora... Bora esmesini ister misiniz?

Kim ister. Bora, çok şiddetli kasırga veyahut çok şiddetli rüzgâr demek. Damları uçurur, minareleri devirir. Kiremitleri adamın kafasına vurdurur. İsmi, Bora... Öyle koymuş. Onun gibi hızlı olsun, essin, tozsun filan diye. Esmek, tozmak da iyi değil.

Neyse mesela Peygamber Efendimiz'in zamanındaki isimlerden düşünelim.

“—Senin adın ne?”

“—Benim adım Abdü'l-lât...” Lât putlardan

⁹ Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.54, no:2765; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.45; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.VI, s.210, no:8210; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.229; Hz. Aişe RA'dan.

birisinin adı. “–Senin adın ne?”

“–Benim adım Abdü’ş-şems, Güneş’in kulu...”

Öyle şey olur mu? Kötü oldu mu, Efendimiz hemen değiştirdi:

“–Senin ismin Abdu’llah, senin ismin Abdu’r-rahman... Sen şusun, sen şusun...” diye güzel isimle değiştirdi. Ben de onu bildiğim için soruyorum bazen bir kardeşe:

“–Senin adın ne?”

“–Benim adım Cengiz.”

“–Cengiz kimmiş?”

Okuduk, tarihten hepimiz okuduk. “Temuçinmiş” adı. “Cengiz” de demişler. Gayrimüslümüş, müslüman değil. İslâm’dan önceki devrede. Ayrıca müslümanlara bir saldırmış, epeyce müslüman da kesmiş. Asmış, tozmuş, kesmiş... Savaşçı, putperest, Moğol kabilesinden bir kimse. Sen onun ismini neden aldın?

“–Gel senin ismini Cemil yapalım, Cengiz olmasın da Cemil olsun...” diyorum meselâ...

Adını değiştiriyoruz.

“–Neden?”

Peygamber Efendimiz kötü isimleri değiştirdi. Siz de değiştirin. Kendi isminiz kötüyse değiştirin! Güzel bir isim koyun! Mânâsı güzel olsun, mânâsı imanı ifade etsin. Küfrü temsil etmesin, imanı temsil etsin.

Efendimiz her şeyi düzeltirdi. Biliyorsunuz geçmiş derslerden hatırlayacaksınız, Peygamber

Efendimiz eşyasına da isim koyardı. Onu yapmıyoruz. Onu da yapalım. Mesela kılıcının, atının ismi var. Canlı, cansız eşyasına da isim koyardı.

Meselâ:

“—Getir bizim Düldül’ü; getir bizim Zülfikâr’ı...”

İsmi var hepsinin. Onu da, o sünneti de yapalım inşallah. Arabaya bir isim koyalım, kaleme bir isim koyalım, tatlı olur... Sünnete uygun olan her şey tatlı olur.

Allah bizi Efendimiz’in yolundan ayırmasın. Şefaatine erdirdin. Cennette komşu eylesin...

Fâtiha-i Şerîfe mea’l-Besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN
15. 04. 1990 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

